

CUPRINS

PARTEA I. BAZELE BIOCHIMIEI METABOLISMULUI	1
1. UN SINOPTIC PRIVIND BIOCHIMIA METABOLISMULUI	3
1.1. Considerații generale.....	3
1.2. Bioconstituenți și nutrienți	6
1.2.1. Privire sinoptică	6
1.2.2. Bioconstituenți	6
1.2.2.1. Date generale	6
1.2.2.2. Bioelemente	7
1.2.2.3. Biomolecule – structură și clasificare.....	8
1.2.2.3.1. Biomolecule organice	8
1.2.2.3.2. Biomolecule anorganice.....	11
1.2.2.3.3. Efectori biochimici	11
1.2.3. Nutrienți	12
1.2.3.1. Date generale	12
1.2.3.2. Necesarul trofic	12
1.2.3.3. Necesarul energetic	14
1.2.3.3.1. Necesarul energetic de bază	15
1.2.3.3.2. Necesarul energetic de relație	15
1.2.3.4. Compoziția bioconstituenților și nutrienților – date comparative	16
1.3. Nutriția enterală și parenterală	17
1.3.1. Privire generală	17
1.3.2. Nutriția enterală	19
1.3.3. Nutriția parenterală	20
1.4. Specificul troficității	24
1.4.1. Privire generală	25
1.4.2. Troficitatea în lumea vie	25
1.4.3. Troficitatea și echilibrul dinamic	27
1.5. Metabolismul: aspecte conceptuale și aplicative	29
1.5.1. Privire generală	29
1.5.2. Faze și căi metabolice	30
1.5.2.1. Faze metabolice	30
1.5.2.2. Căi metabolice	32
1.5.3. Turnoverul metabolic.....	34

1.6. Interrelația metabolism - caracteristici dinamice în sistemele biologice	35
1.6.1. Privire sinoptică	35
1.6.2. Interrelația metabolism - cronobiochimie	36
1.6.2.1. Periodicitatea bioritmurilor	39
1.6.2.2. Condiționarea bioritmurilor	40
1.6.2.3. Parametri reprezentativi.....	41
1.6.2.4. Autonomia și sincronizarea bioritmurilor	42
1.6.3. Interrelația metabolism-homeostazie	43
1.6.3.1. Reglarea și echilibrul în homeostazie	44
1.6.3.2. Homeostazia în lumea vie	44
1.6.3.3. Heterostazia	46
1.6.4. Interrelația metabolism-homeorezie	46
1.6.4.1. Echilibrul distabil	46
1.6.4.2. Implicații morfofiziologice	47
1.7. Conceptul de biotransformare în conexiune cu xenobioticele	47
1.7.1. Privire sinoptică	47
1.7.2. Metabolizarea și biotransformarea: similitudini și discrepante	48
1.7.3. Specificul biologic-activ	49
Referințe bibliografice (selective).....	51

2. ASPECTE MORFOFIZIOLOGICE ȘI SPECIFICUL BIOCHIMIC ÎN RELAȚIA METABOLISM – NUTRIȚIE .....

2.1. Considerații generale.....	53
2.2. Aparate și sisteme	54
2.3. Aparatul digestiv - aspecte morfologice	56
2.3.1. Segmentele tubului digestiv	57
2.3.1.1. Cavitatea bucală	57
2.3.1.1.1. Delimitare, raporturi.....	57
2.3.1.1.2. Limba	58
2.3.1.1.3. Anexele cavității bucale	59
2.3.1.2. Faringele	61
2.3.1.3. Esofagul	62
2.3.1.4. Stomacul	62
2.3.1.5. Intestinul subțire	63
2.3.1.5.1. Duodenul	63
2.3.1.5.2. Jejunul	64
2.3.1.5.3. Ileonul.....	64
2.3.1.6. Intestinul gros	64
2.3.1.6.1. Cecul.....	65
2.3.1.6.2. Colonul	65
2.3.1.6.3. Rectul	66
2.3.2. Glandele anexe ale tractului digestiv	66
2.3.2.1. Pancreasul.....	66
2.3.2.2. Ficatul	68
2.4. Digestia și absorbția - aspecte fiziologice și biochimice	69
2.4.1. Digestia	69
2.4.1.1. Etapa buco- faringo-esofagiană	70
2.4.1.1.1. Insalivația	70

2.4.1.1.2. Masticăția	73
2.4.1.1.3. Deglutiția	73
2.4.1.1.3.1. Faza bucală	73
2.4.1.1.3.2. Faza faringiană	73
2.4.1.1.3.3. Faza esofagiană	74
2.4.1.2. Etapa gastrică	74
2.4.1.2.1. Acțiunea secreției gastrice	74
2.4.1.2.2. Efectul motricității gastrice	75
2.4.1.3. Etapa intestinală	76
2.4.1.3.1. Acțiunea secreției pancreatice	76
2.4.1.3.2. Acțiunea secreției biliare	78
2.4.1.3.3. Acțiunea secreției intestinale	78
2.4.2. Absorbția	79
2.5. Accesul nutrienților în organism	83
2.5.1. Concepte de bază	83
2.5.2. Calea digestivă	83
2.5.2.1. Date generale	83
2.5.2.2. Particularități ale tranzitului	84
2.5.3. Calea pulmonară	85
2.5.3.1. Date generale	85
2.5.3.2. Particularități ale tranzitului	85
2.5.4. Calea cutanată	86
2.5.4.1. Date generale	86
2.5.4.2. Particularități ale tranzitului	87
Referințe bibliografice (selective)	88
3. BARIERE BIOCHIMICE NATURALE DE INTERES METABOLIC	91
3.1. Considerații generale	91
3.2. Bariere tisulare ale organismului	93
3.2.1. Bariera digestivă	93
3.2.2. Bariera pulmonară	94
3.2.3. Bariera olfactivă	95
3.2.4. Bariera cutanată	95
3.2.5. Bariere hemato-tisulare	96
3.2.5.1. Bariere hemato-encefalice	96
3.2.5.1.1. Bariera sânge-creier	97
3.2.5.1.2. Bariera sânge-fluid cerebrospinal	97
3.2.5.2. Bariera hemato-placentară	98
3.2.5.3. Bariera hemato-capilară	101
3.3. Bariere membranare ale celulelor	101
3.3.1. Sisteme de transport membranare	102
3.3.2. Barierele sistemelor de microtransport	102
3.3.2.1. Transportul transmembranar pasiv	103
3.3.2.1.1. Transportul prin difuziune	103
3.3.2.1.2. Transportul prin osmoză	105
3.3.2.1.3. Transportul condiționat de echilibrul Donnan	107
3.3.2.2. Transportul transmembranar activ	107
3.3.3. Barierele sistemelor de macrotransport	109

3.3.3.1. Endocitoza	109
3.3.3.2. Exocitoza	110
3.3.3.3. Specificul sistemelor de macrotransport.....	110
Referințe bibliografice (selective).....	111

4. REACȚII CHIMICE CARACTERISTICE METABOLISMULUI – DELIMITĂRI CONCEPTUALE.....

4.1. Considerații generale.....	113
4.2. Enzime specifice metabolismului	
4.3. Reacții chimice definitorii pentru catabolism	114
4.3.1. Reacții de oxido-reducere	114
4.3.1.1. Privire sinoptică	114
4.3.1.2. Specific enzimatic	115
4.3.1.3. Exemple reprezentative	116
4.3.2. Reacții de hidroliză	118
4.3.2.1. Privire sinoptică	118
4.3.2.2. Specific enzimatic	118
4.3.2.3. Exemple reprezentative	118
4.4. Reacții chimice definitorii pentru anabolism	120
4.4.1. Reacții de conjugare.....	120
4.4.1.1. Privire sinoptică	120
4.4.1.2. Specific enzimatic	120
4.4.1.3. Exemple reprezentative	121
4.4.2. Reacții de aductare.....	124
4.4.2.1. Privire sinoptică	124
4.4.2.2. Specific enzimatic	125
4.4.2.3. Exemple reprezentative	125
Referințe bibliografice (selective).....	127

PARTEA II. METABOLIZAREA NUTRIENȚILOR.....

5. METABOLISMUL GLUCIDELOR .....

5.1. Considerații generale	131
5.2. Compoziția chimică și structura glucidelor	132
5.3. Clasificarea glucidelor	134
5.4. Catabolismul glucidelor	135
5.4.1. Biodegradarea glicogenului	136
5.4.2. Biodegradarea glucozei	136
5.4.2.1. Biodegradarea pe calea anaerobă	138
5.4.2.2. Biodegradarea pe calea aerobă	142
5.4.2.3. Biodegradarea pe calea pentozo-fosfaților	143
5.4.2.4. Biodegradarea pe calea acizilor uronici	147
5.4.3. Biodegradarea altor hexoze	149
5.4.3.1. Biodegradarea fructozei	150
5.4.3.2. Biodegradarea galactozei	150
5.5. Anabolismul glucidelor	151
5.5.1. Biosinteza glicogenului	151
5.5.2. Biosinteza glucozei	152

5.5.2.1. Glucogeneza	152
5.5.2.2. Gluconeogeneza	154
5.5.2.2.1. Biosinteza din metaboliți lipidici	154
5.5.2.2.2. Biosinteza din metaboliți proteinici	154
5.6. Caracteristici nutriționale ale glucidelor	156
5.6.1. Nutrienți glucidici	156
5.6.2. Digestia și absorbția	157
Referințe bibliografice (selective).....	158
6. METABOLISMUL LIPIDELOR	161
6.1. Considerații generale.....	161
6.2. Compoziția chimică și structura lipidelor	161
6.3. Clasificarea lipidelor	165
6.4. Catabolismul lipidelor.....	166
6.4.1. Biodegradarea constituenților fundamentali	166
6.4.1.1. Biodegradarea acizilor grași	167
6.4.1.1.1. Biodegradarea prin β -oxidare.....	167
6.4.1.1.2. Biodegradarea prin ω -oxidare	171
6.4.1.1.3. Biodegradarea prin α -oxidare.....	171
6.4.1.2. Biodegradarea acizilor grași și cetogeneza.....	172
6.4.1.3. Biodegradarea compușilor hidroxilici	175
6.4.1.3.1. Biodegradarea glicerolului	175
6.4.1.3.2. Biodegradarea colesterolului.....	175
6.4.1.3.3. Biodegradarea altor compuși hidroxilici	176
6.4.2. Biodegradarea lipidelor simple	176
6.4.2.1. Biodegradarea gliceridelor	178
6.4.2.2. Biodegradarea steridelor	180
6.4.2.3. Biodegradarea ceridelor.....	180
6.4.3. Biodegradarea lipidelor complexe	182
6.4.3.1. Biodegradarea glicerofosfolipidelor	182
6.4.3.2. Biodegradarea sfingolipidelor	182
6.5. Anabolismul lipidelor	183
6.5.1. Biosinteza constituenților fundamentali	183
6.5.1.1. Biosinteza acizilor grași	183
6.5.1.2. Biosinteza compușilor hidroxilici.....	186
6.5.1.2.1. Biosinteza glicerolului	186
6.5.1.2.2. Biosinteza sterolilor.....	186
6.5.1.2.3. Biosinteza aminoalcoolilor.....	190
6.5.2. Biosinteza lipidelor simple	191
6.5.2.1. Biosinteza gliceridelor.....	191
6.5.2.2. Biosinteza steridelor	193
6.5.2.3. Biosinteza ceridelor	194
6.5.3. Biosinteza lipidelor complexe	194
6.5.3.1. Biosinteza glicerofosfolipidelor	195
6.5.3.2. Biosinteza sfingolipidelor	195
6.6. Caracteristici nutriționale ale lipidelor	196
6.6.1. Nutrienți lipidici.....	196
6.6.2. Digestia și absorbția lipidelor	198

Referințe bibliografice (selective).....	199
--	-----

7. METABOLISMUL PROTEINELOR	201
7.1. Considerații generale.....	201
7.2. Compoziția chimică și structura proteinelor	202
7.3. Clasificarea proteinelor	207
7.4. Catabolismul proteinelor.....	209
7.4.1. Biodegradarea aminoacizilor	210
7.4.1.1. Căi generale de biodegradare a aminoacizilor.....	210
7.4.1.1.1. Deaminarea aminoacizilor.....	210
7.4.1.1.2. Transaminarea aminoacizilor	212
7.4.1.1.3. Decarboxilarea aminoacizilor	214
7.4.1.2. Căi specifice de biodegradare a aminoacizilor	218
7.4.1.2.1. Biodegradarea aminoacizilor monoaminomonocarboxilici ..	218
7.4.1.2.2. Biodegradarea aminoacizilor monoaminodicarboxilici	223
7.4.1.2.3. Biodegradarea aminoacizilor diaminomonocarboxilici	224
7.4.1.2.4. Biodegradarea hidroxiaminoacizilor	226
7.4.1.2.5. Biodegradarea tioaminoacizilor	227
7.4.1.2.6. Biodegradarea aminoacizilor homociclici.....	231
7.4.1.2.7. Biodegradarea amino- și iminoacizilor heterociclici.....	234
7.4.1.3. Integrarea metabolică a produșilor de biodegradare	239
7.4.1.3.1. Metabolizarea componentelor reziduale amoniacale	239
7.4.1.3.2. Metabolizarea componentelor reziduale cetonice	245
7.4.2. Biodegradarea peptidelor	247
7.4.3. Biodegradarea macromoleculelor proteinice	248
7.4.3.1. Biodegradarea holoproteinelor	248
7.4.3.2. Biodegradarea heteroproteinelor	248
7.4.3.2.1. Biodegradarea porfirinelor	249
7.4.3.2.2. Biodegradarea acizilor nucleici	252
7.5. Anabolismul proteinelor	255
7.5.1. Biosinteza aminoacizilor	255
7.5.1.1. Căi generale de biosinteză	255
7.5.1.1.1. Biosinteza aminoacizilor în microorganisme	255
7.5.1.1.2. Biosinteza aminoacizilor în regnul vegetal	256
7.5.1.1.3. Biosinteza aminoacizilor în regnul animal	256
7.5.1.2. Căi specifice de biosinteză	257
7.5.1.2.1. Biosinteza aminoacizilor monoaminomonocarboxilici	257
7.5.1.2.2. Biosinteza aminoacizilor monoaminodicarboxilici	258
7.5.1.2.3. Biosinteza aminoacizilor diaminomonocarboxilici	260
7.5.1.2.4. Biosinteza hidroxiaminoacizilor	262
7.5.1.2.5. Biosinteza tioaminoacizilor	263
7.5.1.2.6. Biosinteza aminoacizilor homociclici	264
7.5.1.2.7. Biosinteza amino- și iminoacizilor heterociclici.....	266
7.5.2. Biosinteza peptidelor	271
7.5.3. Biosinteza macromoleculelor proteinice.....	271
7.5.3.1. Biosinteza holoproteinelor	272
7.5.3.2. Biosinteza heteroproteinelor	272

7.5.3.2.1. Biosinteza porfirinelor.....	272
7.5.3.2.2. Biosinteza acizilor nucleici	273
7.5.3.3. Biosinteza proteinelor.....	277
7.5.3.3.1. Privire generală	278
7.5.3.3.2. Procesul de replicare	278
7.5.3.3.3. Procesul de transcripție	281
7.5.3.3.4. Procesul de translație.....	284
7.5.3.4. Codul genetic - relația cu biosinteza	286
7.5.3.4.1. Caracteristicile codului genetic	286
7.5.3.4.2. Aparatul de translație	288
7.5.3.4.3. Activarea aminoacizilor	289
7.5.3.4.4. Stadiile biosintezei proteinelor.....	290
7.5.3.4.5. Energogeneza și reglarea biosintezei proteinelor.....	293
7.6. Caracteristici nutriționale ale proteinelor	295
7.6.1. Nutrienți proteici.....	295
7.6.2. Digestia și absorbția	297
Referințe bibliografice (selective).....	298
8. METABOLISMUL HIDRO-ELECTROLITILOR	301
8.1. Considerații generale	301
8.2. Apa și compușii biominerali din materia vie	302
8.3. Clasificarea sistemului de distribuție a apei și compușilor biominerali din organism	303
8.4. Particularități metabolice ale apei – balanța hidrică	305
8.4.1. Repartiția apei în organism	305
8.4.2. Reglarea balanței hidrice.....	307
8.5. Particularități metabolice ale compușilor biominerali	308
8.5.1. Compuși biominerali cu caracter cationic.....	309
8.5.2. Compuși biominerali cu caracter anionic	316
8.5.3. Particularități ale carenței biominerale multiple	322
8.6. Caracteristici nutriționale ale apei și compușilor minerali.....	325
8.6.1. Nutrienți de natură hidrică și minerală.....	325
8.6.2. Digestia și absorbția apei și compușilor minerali	326
8.6.2.1. Digestia și absorbția compușilor cu caracter cationic	326
8.6.2.2. Digestia și absorbția compușilor cu caracter anionic	329
Referințe bibliografice (selective).....	330
PARTEA III. METABOLISMELE MATERIALE ȘI METABOLISMUL ENERGETIC: INTERFERENȚE.....	333
9. CĂI BIOCHIMICE INTERACTIVE ÎN METABOLISMELE MATERIALE	335
9.1. Considerații generale	335
9.2. Ciclul acizilor tricarboxilici	337
9.2.1. Privire sinoptică	337
9.2.2. Etapele ciclului acizilor tricarboxilici.....	338
9.2.3. Balanța energetică la ciclul ATC	342
9.2.4. Interconversii metabolice și ciclul acizilor tricarboxilici.....	345

Referințe bibliografice (selective)	347
10. SPECIFICUL METABOLIC AL LANȚULUI RESPIRATOR ȘI AL FOSFORILĂRII OXIDATIVE	349
10.1. Considerații generale.....	349
10.2. Mecanismul respirației tisulare	351
10.3. Reacții redox specifice lanțului respirator în accepția clasică	353
10.4. Particularități ale lanțului respirator la eucariote și procariote	355
10.4.1. Lanțul respirator – generalități	355
10.4.2. Diferențe notabile în lanțul respirator.....	356
10.4.3. Lanțul respirator la eucariote.....	357
10.4.4. Lanțul respirator la procariote	361
10.5. Fosforilarea oxidativă	362
Referințe bibliografice (selective)	364
11. PARTICULARITĂȚI ALE METABOLISMULUI ÎN FOTOSINTEZĂ.....	365
11.1. Considerații generale.....	365
11.2. Stadii ale fotosintezei	366
11.2.1. Stadiul de lumină	366
11.2.1.1. Fotoliza apei	366
11.2.1.2. Fotofosforilarea	367
11.2.2. Stadiul de întuneric	367
11.2.2.1. Integrarea metabolică a dioxidului de carbon	368
11.2.2.2. Reducerea acidului 3-fosfoglicerice.....	369
11.2.2.3. Regenerarea moleculei de ribulozo-1,5-difosfat	369
11.3. Relația structură-activitate la clorofilă.....	374
11.3.1. Structura chimică	374
11.3.2. Activitatea biologică	375
Referințe bibliografice (selective).....	376
12. DE LA METABOLISM LA METABOLOMICĂ – ASPECTE CONCEPTUALE ȘI ANALITICE	379
12.1. Considerații generale	379
12.2. Evoluția conceptelor privind „omics-urile” în biologia moleculară	379
12.3. Metabolomica – o extensie conceptuală impusă de analitica- biochimică	379
12.4. Modalități de extindere a denumirilor de explorare	379
12.5. Metabolizarea în relație cu aplicațiile în medicina personalizată	379
Referințe bibliografice (selective)	379
Addenda	379